

Er foreløpige nasjonalregnskapstall pålitelige?

Trude Nygård Evensen

Beregningene av foreløpige nasjonalregnskapstall bygger på et ufullstendig kildemateriale og er mer usikre enn endelige tall. Det er imidlertid foreløpige tall som må brukes i den løpende vurderingen av den økonomiske utviklingen og i politikktutforming. Kan man stole på disse tallene? Foreløpige nasjonalregnskapstall publisert gjennom de siste 30 årene har gjennomgående undervurdert aktivitetsveksten i forhold til endelige tall noe, men de foreløpige versjonene har likevel, med noen få unntak, gitt et rimelig riktig bilde av den makroøkonomiske utviklingen. Det har også vært en tendens til at revisjonene har blitt mindre over tid. For regnskapsårene 1993-2002, finner vi at det første volumvekstanslaget for BNP for Fastlands-Norge i gjennomsnitt bommet med 0,4 prosentpoeng. I de to neste regnskapsversjonene var bommen den samme, men den systematiske tendensen til undervurdering ble nær borte. For årene 1990-1998 var de første norske BNP-anslagene om lag like pålitelige som tilsvarende tall for et utvalg av andre OECD-land.

1. Innledning

Det norske nasjonalregnskapet gir en helhetlig og konsistent oversikt over norsk økonomi. Et endelig nasjonalregnskap bygger i prinsippet på all tilgjengelig relevant statistikk. Først når arbeidet med grunnlagsstatistikken til nasjonalregnskapet for et år er ferdigstilt kan arbeidet med et endelig nasjonalregnskap starte opp. Denne innsamlings- og bearbeidingsprosessen, fra innsamling av grunnlagsdata starter opp til et endelig nasjonalregnskap er ferdigstilt, tar naturlig nok tid. Frem til og med endelig regnskap for 2001 publisert i 2004 har endelig nasjonalregnskap for et år normalt blitt publisert i april/mai, drøyt to år etter årets utløp.¹ Dette er for lang tid i forhold til behovet for løpende informasjon om utviklingen i norsk økonomi. Derfor publiseres det ulike versjoner av foreløpige tall, både årlige og kvartalsvise, basert på tilgjengelig datagrunnlag på de aktuelle tidspunktene. Dette innebærer revisjoner i de publiserte tallene. Det er viktig at tallene både er mest mulig aktuelle, og pålitelige. Revisjonene – forskjellene fra foreløpige til endelige tall i en normal publiseringssyklus – er en indikator på påliteligheten i foreløpige nasjonalregnskapstall.

Store revisjoner indikerer at foreløpige tall har lav kvalitet fordi de bygger på usikre data, eller fordi metoden som benyttes for å beregne foreløpige nasjonal-

regnskapstall er svak. Små revisjoner er imidlertid ikke nødvendigvis et mål på generelt god kvalitet i statistikken. En kan i prinsippet stille spørsmål ved kvaliteten til de endelige tallene også. I denne artikkelen ser vi på revisjoner i årstallene og forutsetter at de endelige tallene gir et korrekt bilde av utviklingen i økonomien. Analysen dekker publiseringer i perioden 1972 - 2004.

Kan vi stole på utviklingen gitt ved foreløpige nasjonalregnskapstall? Hvor godt «treffer» foreløpige nasjonalregnskapsanslag i forhold til endelig årsregnskap? «Bommer» vi mer eller mindre i dag enn vi gjorde for 10 eller 20 år siden? Er det norske nasjonalregnskapet gjenstand for større revisjoner enn nasjonalregnskap for andre land? Dette er spørsmål som vi forsøker å besvare i denne analysen.

Artikkelen bygger på en studie av revisjonene av foreløpige nasjonalregnskapstall, Evensen (2004b).

2. Nasjonalregnskapets beregnings- og publiseringssyklus

2.1. Endelige og foreløpige nasjonalregnskapstall

Endelig nasjonalregnskap blir beregnet på grunnlag av endelig årsstatistikk for norske næringer, husholdninger, offentlig forvaltning, ideelle organisasjoner og transaksjoner med utlandet. Statistikken innarbeides i nasjonalregnskapet med en detaljert inndeling i produkter, næringer, samt konsum- og investeringsarter.

Trude Nygård Evensen er rådgiver ved Seksjon for nasjonalregnskap i Statistisk sentralbyrå (tne@ssb.no)

¹ F.o.m. 2003 har tall for regnskapsåret 2000 blitt publisert en måned tidligere; i mars, og fra 2004 (endelig regnskap for 2002) ble publiseringen av endelige tall ytterligere fremskyndet med 4 måneder til desember - i underkant av 2 år etter regnskapsårets avslutning. Endelige regnskapstall for 2002 og nye foreløpige tall for 2003, publisert 7. desember 2004, er omtalt i en egen artikkel i dette nummeret av Økonomiske analyser.

På enkelte områder med ufullstendig statistikk er det nødvendig å bygge på antakelser og vurderinger. Det endelige nasjonalregnskapet gir en fullstendig og konsistent oversikt over realdelen² av norsk økonomi, det vil si tall for produksjon, produktinnsats og investeringer fordelt på næringer og produkter, konsum i husholdninger, offentlig forvaltning og ideelle organisasjoner fordelt på konsumarter, samt eksport og import fordelt på produkter. I tillegg utarbeides det tall for lønnskostnader og sysselsetting fordelt på næringer. For mer informasjon om det endelige årsregnskapet, se for eksempel Statistisk sentralbyrå (2003).

Løpende foreløpige nasjonalregnskapstall har siden midten av 1980-årene blitt utarbeidet ved hjelp av det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR). KNR bygger på to hovedpilarer; endelig nasjonalregnskap og korttidsstatistikk. Det siste endelige nasjonalregnskapet benyttes til å bestemme nivåtallene for de ulike variablene som i KNR-prosessen blir framskrevet med angitt utvikling i relevant korttidsstatistikk. For å avstemme regnskapet i faste og løpende priser, og for å beregne enkelte størrelser som ikke bestemmes i indikatorprosessen, benyttes en kryssløpsmodell. KNR har en mer aggregert kontoinndeling enn endelig regnskap. Ulike vurderinger gjøres underveis i en KNR-prosess, både på et detaljert og overordnet nivå, men siden bearbeidingsprosessen skjer i løpet av en kortere tidsperiode enn endelig regnskap, er deler av arbeidsprosessen sterkt automatisert og man har ikke samme rom til å foreta detaljerte justeringer. Se *Todsén (1999)* eller *Evensen (2004)* for en beskrivelse av rutiner og metoder knyttet til beregning av foreløpige nasjonalregnskapstall vha KNR.

Nasjonalregnskapet blir beregnet og publisert med en fast syklus. Grovt oppsummert blir det beregnet fire ulike versjoner for et gitt regnskapsår som en del av en løpende publiseringssyklus; herav tre foreløpige versjoner. Det første årsanslaget publiseres sammen med tall for 4. kvartal og beregnes som sum fire

Boks 2.1. Sentrale endringer i beregningsmetoder og/eller publiseringssyklus i perioden 1972-2004

Foreløpig 1 Denne regnskapsversjonen, normalt omtalt om «utsynsregnskapet», ble til og med 2002 publisert i begynnelsen av februar, drøyt 1 måned etter regnskapsårets utløp. På det tidspunktet regnskapet ble utarbeidet (januar) forelå det ikke et fullt indikatorsett for 4. kvartal, dvs. at en rekke indikatorer ble framskrevet. Publiseringen ble utsatt til mars fra og med 2002.

Foreløpig 2 regnskap ble til og med 2004 (tall for regnskapsåret 2003) publisert i april/mai, drøyt 4 måneder etter regnskapsårets utløp.

Foreløpig 3 regnskap ble i årene etter hovedrevisjonen og frem til og med 2004 (foreløpig 3 regnskap for regnskapsåret 2002) publisert et år senere, samtidig med foreløpig 2 regnskap for regnskapsåret etter. Frem til hovedrevisjonen av nasjonalregnskapet i nittiårene ble denne regnskapsversjonen utarbeidet på grunnlag av det regnskapssystemet som benyttes for å utarbeide et endelig årsregnskap (dog noe mer aggregert) og publisert sammen med endelig regnskap for regnskapsåret forut i mars.

Endelig regnskap for et gitt regnskapsår har normalt blitt publisert samtidig med foreløpig 3 regnskap for regnskapsåret etter (se over).

KNR-systemet, slik det eksisterer i dag, ble bygget opp i løpet av begynnelsen av åttiårene, og har vært drift siden 1985 for det første foreløpige regnskapet og siden 1987 for det andre foreløpige regnskapet. For årene 1972-1984/1987 ble det benyttet et manuelt beregnet opplegg for beregning av de to første foreløpige regnskapsversjonene av årstall, mens det ikke ble utarbeidet kvartalstall. Beregningsopplegg var likevel i hovedsak det samme som i KNR; nemlig tallstørrelser fra endelig regnskap eller siste foreløpige regnskap ble utviklet ved hjelp av utviklingen i korttidsstatistikk og regnskapet ble siden balansert.

Tabell 2.1. Nasjonalregnskapets publiseringssyklus, årlige tall. Per. desember 2004

Regnskapsversjon	Publiseringstidspunkt	Metode	Statistikkgrunnlag
Foreløpig 1	Mars, 2-3 md. etter regnskapsårets utløp	Beregnet vha KNR-modellen	Korttidsstatistikk
Foreløpig 2	Juni, 5-6 md. etter regnskapsårets utløp	Beregnet vha KNR-modellen	Korttidsstatistikk, samt årsstatistikk for offentlig forvaltning
Foreløpig 3	Desember, 11-12 md. etter regnskapsårets utløp	Beregnet vha KNR-modellen, og supplerende vurderinger basert på annet statistikkmateriale enn korttidsstatistikk	Korttidsstatistikk, samt årsstatistikk for offentlig forvaltning og i noen grad foreløpig eller endelig årsstatistikk for næringer mv.
Endelig	Desember, 23-24 md. etter regnskapsårets utløp	Beregnes og balanseres på detaljert nivå v.h.a. et eget system for endelig årsregnskap	All tilgjengelig relevant årsstatistikk og annen informasjon

² Det blir også utarbeidet et institusjonelt sektorregnskap, som gir et fullstendig regnskap for de ulike institusjonelle sektorene i økonomien.

kvartaler. Dette er også tilfelle for den andre og tredje foreløpige regnskapsversjonen, men i den tredje regnskapsversjonen tar man også stilling til og implementerer et bredere statistikkgrunnlag i form av foreløpig strukturstatistikk e.l. Tidspunkt for publisering av de ulike regnskapsversjonene har endret seg noe gjennom årenes løp. Blant annet har det blitt gjennomført en sentral omlegging det siste året, med en fremskynning av publiseringen av den tredje foreløpige regnskapsversjonen og endelig regnskap med 4 måneder. Det har også vært endringer i beregningsmetodene for de ulike regnskapsversjonene. Dagens publiseringssyklus er vist i tabell 1. Sentrale omlegninger i publiseringstidspunkt og beregningsmetoder er beskrevet i boks 1.

2.2. Hovedrevisjoner og tallrevisjoner

I en løpende publiseringssyklus er *nivået* på nasjonalregnskapstallene viktig, men det legges kanskje enda større vekt på *utviklingen* fra foregående perioder. Med noen års eller tiårs intervaller skjer det endringer i internasjonale rammeverk for utarbeiding av nasjonalregnskap som fører til behov for endring av definisjonene også i det norske nasjonalregnskapet. Definisjonsendringer med vesentlig betydning for tallstørrelsene kan imidlertid ikke innføres for et gitt år i en løpende revisjonssyklus da det ville føre til inkonsistens i forhold til tilbakegående tallserier. For å innarbeide slike definisjonsendringer må det derfor gjennomføres en revisjon utenom den løpende publiseringssyklus og revisjonssyklusen der tall både for inneværende beregningsår og tilbakegående tallserier revideres i henhold til definisjonsendringene. Tilsvarende vil utarbeiding av nye typer grunnlagsstatistikk som viser at tidligere utarbeidet statistikk – og dermed nasjonalregnskapstall – har gitt et feil nivå også føre til et behov for revisjon av tallseriene.

Siden analysen som ble gjennomført i 1990, har det vært gjennomført to større revisjoner utenom den løpende publiseringssyklus og revisjonssyklusen. *Hovedrevisjonen* som ble gjennomført i første halvdel av 1990-årene innebar innarbeiding av nye definisjoner og retningslinjer fra SNA93³, samt gjennomgang og innarbeiding av nytt statistikkgrunnlag fra de siste 10-15 årene før hovedrevisjonen startet opp. Før hovedrevisjonen finnes sammenlignbare foreløpige og endelige tall for årene 1972-1990. Pga. det omfattende arbeidet under hovedrevisjonen stoppet man for et par år utarbeidelsen av endelige årlige nasjonalregnskapstall etter den «gamle» malen. Publiseringen av foreløpige tall basert på KNR etter «gammelt» opplegg

ble imidlertid opprettholdt. De første resultatene fra hovedrevisjonen ble publisert første gang 6. juli 1995, med nye «endelige» tall for årene 1988-1992.⁴ I mai 1997 ble reviderte endelige tall for hele perioden 1978-94 publisert, sammen med nye foreløpige tall for 1995 og 1996.

I årene 2001-2002 ble det gjennomført en ny omfattende revisjon utenom den normale publiseringssyklus og revisjonssyklusen, omtalt som *tallrevisjonen*. Den viktigste årsaken til gjennomføring av tallrevisjonen var at Statistisk sentralbyrå i løpet av 1990-årene utarbeidet ny strukturstatistikk for en rekke næringer, og den nye statistikken viste et langt høyere nivå på sentrale størrelser enn tidligere statistikk. Resultatene fra tallrevisjonen ble publisert i juni 2002, med reviderte endelige tall for 1991-1999, samt nye foreløpige tall for 2000 og 2001.⁵

Hovedrevisjonen og tallrevisjonen har implikasjoner for datagrunnlaget for analysen: Ved gjennomføring av denne revisjonsanalysen er det viktig å spesifisere at den revisjonen vi her studerer er forskjellen mellom ulike versjoner av foreløpige tall og endelige tall, der «endelige tall» er de først publiserte endelige tallene, *dvs. revisjoner som gjennomføres i en løpende revisjonssyklus og publiseringssyklus*. For eksempel vil vi for året 1990 studere de første foreløpige tallene for 1990 opp mot de først publiserte endelige tallene, altså de endelige tallene *før* hovedrevisjonen. På denne måten holder vi virkninger av definisjonsendringer mv. utenfor analysen, og kan benytte revisjonsanalysen som et redskap for å si noe om nøyaktigheten i foreløpige nasjonalregnskapstall i forhold til endelige tall i en løpende revisjonssyklus og publiseringssyklus.

På grunn av bruddene i publiseringssyklusene knyttet til hovedrevisjonen og tallrevisjonen, vil det imidlertid for enkelte år ikke finnes sammenlignbare versjoner av foreløpige og endelige tall. For eksempel er foreløpige tall for året 1992 basert på nasjonalregnskapet før hovedrevisjonen, mens det ikke ble utarbeidet et endelig årsregnskap for 1992 før hovedrevisjonen. Derimot er det laget nye endelige tall for 1992 etter hovedrevisjonen, og enda nye igjen etter tallrevisjonen, men disse to versjonene av endelige tall mangler sitt motstykke av foreløpige tall.

I vedlegget finnes tabeller for prosentvis volum- og verdiendring for BNP Fastlands-Norge publisert på ulike tidspunkt, fra 1988 og frem til de sist publiserte årstallene, og tilhørende sammenlignbare revisjoner.

³ System of National Accounts 1993. SNA gir retningslinjer for utarbeiding av nasjonalregnskap, utviklet i samarbeid mellom Eurostat (EUs statistiske kontor), IMF, OECD, FN og Verdensbanken. Den sist reviderte utgaven av SNA; SNA93 erstatter utgaven SNA68. En ny omgang med revisjon av SNA er nå på gang internasjonalt.

⁴ Publisert i ekstrasnummer av Ukens statistikk 27/1995. Dette ukeheftet gir også en bred omtale av hovedrevisjonen; både omtale av tallmessige resultater, bakgrunn for hovedrevisjonen og de viktigste definisjonsendringene.

⁵ I Økonomiske analyser nr 3/2002.

3. Årsaker til revisjoner i årlige nasjonalregnskapstall

Det er fire hovedgrunner til revisjoner i årsbaserte nasjonalregnskapstallene:

1) Ny informasjon om regnskapsåret

Den første regnskapsversjonen som har blitt presentert for et gitt år, foreløpig 1, har frem til og med tall for regnskapsåret 2001 vært et såkalt «flashregnskap», der store deler av indikatorgrunnlaget i KNR for det siste kvartalet har manglet, jmfør avsnitt 2.1. I neste regnskapsversjon, publisert senere på våren samme år, har det aller meste av indikatorgrunnlaget vært oppdatert, men denne regnskapsversjonen har fortsatt vært basert på såkalte indikatorer, dvs. korttidsstatistikk.

F.o.m. tall for regnskapsåret 2002 har publiseringen av den første foreløpige versjonen blitt forskjøvet til mars. På dette tidspunktet er det meste av korttidsstatistikken oppdatert, så denne første versjonen kan ikke lenger betraktes som et flashregnskap. I de nye anslagene (foreløpig 2) som for tiden publiseres i begynnelsen av juni har man blant annet fått oppdatert statistikk for offentlig forvaltning.

I den tredje foreløpige regnskapsversjonen har det gjerne foreligget mer detaljert og omfattende statistikk om regnskapsåret, som har blitt innarbeidet i det foreløpige regnskapet. Hvor mye grunnlagsstatistikk som har foreligget før beregning og publisering av denne regnskapsversjonen har variert en del over den tidsperioden som revisjonsanalysen dekker. Før 1990 var det en god del av årsstatistikkene som var ferdige, eller det forelå en foreløpig versjon som kunne benyttes. Fra midten av 1990-årene til rundt tusenårsskiftet ble det blant annet utarbeidet ny, eller revidert, strukturstatistikk for en rekke næringer, men denne årsstatistikken har normalt foreligget først ved innarbeiding av tallmaterialet til endelig regnskap. I noen grad har det foreligget foreløpig strukturstatistikk, men basert på en annen oppstilling⁶ enn statistikkgrunnlaget som benyttes til endelig regnskap. Samlet har statistikkgrunnlaget til foreløpig regnskap 3 vært langt mindre dekkende etter midten av 1990-årene (og etter hovedrevisjonen) enn tidligere. De siste årene, ser vi at de nye statistikk-systemene har begynt å komme i rutine, og at beregning og publisering av disse statistikkene igjen tar til å komme på tidligere tidspunkter. Dette er da også årsaken til endringen av nasjonalregnskapets publiseringssyklus i år, med publisering av endelig regnskap for et gitt år i begynnelsen av desember knapt 2 år etter regnskapsårets utløp.

En annen viktig beregningsmessig forskjell mellom de foreløpige regnskapene på den ene siden og endelig regnskap (samt den siste foreløpige regnskapsversjo-

nen før hovedrevisjonen), er at det meste av statistikkgrunnlaget for de foreløpige regnskapene (korttidsstatistikken) er basert på volum- og prisinformasjon (med unntak av tall for utenrikshandelen og offentlige regnskaper og enkelte andre unntak)⁷. Regnskapet blir i utgangspunktet beregnet og balansert i faste priser, og deretter inflatert vha prisindekser. I endelig regnskap (og i den siste foreløpige regnskapsversjonen før hovedrevisjonen) blir regnskapet i utgangspunktet beregnet og balansert i verdi, og deretter deflatert vha prisindekser og senere balansert også i faste priser.

2) Mer detaljerte beregninger

Alle de tre foreløpige regnskapsversjonene (for årene før 1990 de to første regnskapsversjonene)⁸, utarbeides på grunnlag av KNR. KNR har som nevnt en mye mer aggregert kontostruktur enn det endelige regnskapet. Rett før hovedrevisjonen var det for eksempel ca. 50 konti for næringer og 54 konti for produkter i KNR mot 190 konti for næringer og 1750 konti for produkter i endelig årsregnskap. Detaljgraden har med årene økt, spesielt i samband med hovedrevisjonen, slik at per i dag det ca. 64 konti for næringer og 91 konti for produkter i KNR, mot 275 konti for næringer og 1200 konti for produkter i endelig årsregnskap. Kontostrukturen reflekterer i noen grad på hvilket nivå man i beregningsprosessen har muligheter - både på bakgrunn av statistikkgrunnlaget, men også tidsmessig og rent teknisk - til å kunne foreta detaljerte vurderinger og eventuelle justeringer.

3) Reviderte regnskap for foregående år

De foreløpige regnskapene basert på KNR, bygger på nærings- og produktsammensetningen i basisåret i KNR. Variable basert på nivå tall i basisåret framskrives i KNR vha en «passende» indikator, jmfør tidligere avsnitt. Basisåret i KNR blir normalt oppdatert årlig, slik at vektgrunnlaget da blir et år fornyet. Vektgrunnlaget kan ha mye å si, spesielt i perioder der ulike deler av økonomien utvikler seg i stor utakt.

4) Endret basisår for fastpristallene

KNR er, som tidligere nevnt, basert på et løpende basisår, der basisåret er lik det siste endelige beregningsåret. Fastpristallene som presenteres er dermed uttrykt i prissettet til siste endelige årsregnskap.

Fra og med endelig regnskap for 1987 har det endelige årsregnskapet blitt deflatert i henhold til prisutvikling fra året før, altså et løpende årlig skifte av basisår. Før dette ble basisåret i endelig regnskap skiftet hvert 4. eller 5. år, med basisårene 1970, 1975, 1980 og 1984. Skifte av basisår påvirker vekstratene i aggregatene ved at endringer i relative priser endrer de

⁶ Basert på foretak i stedet for bedrift, og kun med aggregerte regnskapsstørrelser.

⁷ I løpet av de siste årene er det bygget opp omsetningsstatistikk (altså informasjon om verdiutviklingen) for de fleste næringer.

⁸ For den første regnskapsversjonen fra 1984 og for andre regnskapsversjon fra 1987, se boks 1.

ulike størrelsens andel av aggregatene og dermed vektene som de enkelte vekstratene blir veid sammen med. Se Fløttum (1989) og Statistisk sentralbyrå (1990) for en nærmere omtale av konsekvenser av skifte av basisår i regnskapene og for valg av basisår i regnskapene.

4. Resultater av analysen

I Mæhle (1990) analyseres revisjoner i årlige tall i tidsrommet 1972-1987. For disse årene nytter vi data-grunnlaget som ligger til grunn for denne analysen, deretter suppleres dette med data vi har hentet frem for publiseringer frem til i dag. Vi *definerer en revisjon som differansen mellom foreløpig og endelig prosentvis vekstrate*. Vi har sett på revisjoner i både verdi- og volumvekstrater.

Tabell 4.1 oppsummerer gjennomsnittlig revisjon og gjennomsnittlig tallverdiavvik i publiserte foreløpige volumvekstrater i forhold til endelig regnskap i perioden 1972-2002 for ulike makroøkonomiske hovedstørrelser. Tabell 4.2 viser en tilsvarende oversikt over revisjoner i publisert verdiutvikling. Figurer som viser publisert volum- og verdivekst i den perioden som dekkes av analysen er gjengitt i vedlegget. For flere og mer detaljerte resultater vises det til Evensen (2004b).

I analysen har vi også sett på revisjonsresultater for ulike delperioder. Inndelingen er i hovedsak foretatt mhp på karakteristika ved grunnlagsmaterialet. For nasjonalregnskapsstørrelsene BNP Fastlands-Norge, bruttoinvesteringer og lønnskostnader dekker data-grunnlaget i analysen kun regnskapsårene f.o.m. 1988. Tabell 4.1 og 4.2 gir derfor en oversikt for regnskapsårene 1988-2002 også for de andre makroøkonomiske størrelsene. Denne perioden dekker dessuten nesten alle årene KNR-modellen har vært i bruk for beregning av foreløpige tall. Perioden med endelige regnskap publisert mellom hovedrevisjonen og tallrevisjonen har vært en naturlig delperiode å se på; blant annet for å kunne analysere om endringer i beregningsrutiner mv. knyttet til hovedrevisjonen kan ha bidratt til mindre revisjoner i tallene. Året 1990 var det siste året vi hadde fullt datasett med sammenlignbare foreløpige og endelige tall før hovedrevisjonen.

Analysen viser at det i perioden 1972 frem til i dag har det vært en systematisk undervurdering av veksten i makrostørrelsene i norsk økonomi i foreløpige regnskaper. For regnskapsårene 1972-2002 sett under ett ble det første foreløpige anslaget for volumutviklingen i BNP revidert opp i endelig regnskap i alt 20 av 24 ganger. Tilsvarende ble det andre anslaget oppjustert 18 av 25 ganger og det tredje anslaget ble opp-

Tabell 4.1. Publiserte foreløpige volumvekstrater som avvik til endelig nasjonalregnskap for perioden 1972 -2002¹. Gjennomsnitt og gjennomsnittlig tallverdiavvik i prosentpoeng

	Gjennomsnitt			Gjennomsnittlig tallverdiavvik		
	Foreløpig 1	Foreløpig 2	Foreløpig 3	Foreløpig 1	Foreløpig 2	Foreløpig 3
For alle regnskapsårene						
Bruttonasjonalprodukt (BNP)	-0,5	-0,5	-0,2	0,8	0,8	0,5
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner ²	-0,6	-0,4	-0,1	0,8	0,7	0,4
Konsum i offentlig forvaltning	-0,8	-0,7	-0,3	1,1	1,0	0,7
Bruttoinvesteringer i fast kapital	-1,0	-1,0	-0,9	2,4	2,3	1,8
Eksport	-0,3	-0,6	0,0	1,3	1,2	0,7
Import	-0,2	0,0	0,3	1,7	1,0	0,5
For regnskapsårene 1988-2002						
Bruttonasjonalprodukt (BNP)	0,2	-0,1	-0,2	0,7	0,6	0,4
BNP Fastlands-Norge	0,3	0,1	-0,1	0,7	0,6	0,4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner ²	0,1	0,1	0,0	0,6	0,6	0,3
Konsum i offentlig forvaltning	-0,1	-0,3	-0,4	0,7	0,7	0,7
Bruttoinvesteringer i fast kapital	-1,1	-1,6	-0,8	2,3	2,1	1,8
Bruttoinvesteringer	0,6	0,5	0,7	2,6	1,7	1,1
Eksport	-0,3	-0,2	-0,3	0,9	0,5	0,5
Import	-1,0	0,1	0,5	1,4	0,9	0,6
For endelige regnskapsår 1993-2002 (perioden etter hovedrevisjonen sett under ett)						
Bruttonasjonalprodukt (BNP)	-0,4	-0,4	-0,3	0,4	0,6	0,5
BNP Fastlands-Norge	-0,3	-0,2	-0,1	0,4	0,4	0,4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner ²	-0,4	-0,1	0,0	0,5	0,6	0,4
Konsum i offentlig forvaltning	-0,1	-0,4	-0,4	0,8	0,9	0,9
Bruttoinvesteringer i fast kapital	-2,0	-2,0	-0,9	3,2	2,6	2,2
Bruttoinvesteringer	-1,6	-0,4	0,8	1,6	1,4	1,2
Eksport	-0,6	-0,1	-0,4	0,8	0,4	0,7
Import	-1,3	0,3	0,7	1,9	1,1	0,8

¹ Unntatt årene 1991, 1992, 1993, 1994, 1999, 2000 og 2001 for foreløpig regnskap 1. Unntatt årene 1972, 1991, 1992, 1993, 1999 og 2000 for foreløpig regnskap 2. Unntatt årene 1991, 1992 og 1999 for foreløpig regnskap 3. For variablene "privat konsum", "offentlig konsum", eksport og import i tillegg unntatt årene 1977 og 1978 i foreløpig regnskap 1 og 2.

² Størrelsen "privat konsum" er benyttet for sammenlignbare tall før hovedrevisjonen og størrelsen "konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner" for sammenlignbare tall i perioden etter hovedrevisjonen.

Tabell 4.2 Publiserte foreløpige verdivekstrater som avvik til endelig nasjonalregnskap for perioden 1972 -2002¹. Gjennomsnitt og gjennomsnittlig tallverdiavvik i prosentpoeng

	Gjennomsnitt			Gjennomsnittlig tallverdiavvik		
	Foreløpig 1	Foreløpig 2	Foreløpig 3	Foreløpig 1	Foreløpig 2	Foreløpig 3
For alle regnskapsårene						
Bruttonasjonalprodukt (BNP)	-0,3	-0,2	-0,2	0,8	0,6	0,4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner ²	-0,4	-0,3	-0,1	0,7	0,6	0,4
Offentlig konsum	-0,4	-0,4	-0,3	0,8	0,5	0,5
Bruttoinvesteringer i fast kapital	-0,7	-0,7	-0,3	1,3	1,0	1,0
Eksport	-0,5	-0,2	-0,1	0,8	0,5	0,3
Import	-0,8	-0,2	0,1	1,0	0,7	0,6
For regnskapsårene 1988-2002						
Bruttonasjonalprodukt (BNP)	0,2	0,1	0,0	0,9	0,7	0,3
BNP Fastlands-Norge	0,2	0,1	0,0	0,7	0,7	0,3
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner ²	-0,1	-0,1	-0,1	0,6	0,6	0,3
Offentlig konsum	-0,2	-0,3	-0,2	0,8	0,5	0,4
Bruttoinvesteringer i fast kapital	-1,0	-1,2	-0,4	2,3	1,6	1,6
Bruttoinvesteringer	-0,1	0,6	0,5	2,4	2,0	1,1
Eksport	-0,4	0,1	0,1	1,0	0,3	0,1
Import	-1,1	0,0	0,5	1,5	0,8	0,6
Lønnskostnader	0,0	0,1	0,0	0,5	0,3	0,2
For endelige regnskapsår 1993-2002 (perioden etter hovedrevisjonen sett under ett)						
Bruttonasjonalprodukt (BNP)	-0,4	-0,3	-0,1	0,7	0,5	0,3
BNP Fastlands-Norge	-0,3	-0,3	0,0	0,3	0,5	0,4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner ²	-0,5	-0,3	0,0	0,5	0,6	0,3
Offentlig konsum	-0,4	-0,5	-0,3	0,9	0,5	0,5
Bruttoinvesteringer i fast kapital	-2,5	-1,8	-0,6	2,8	2,3	2,3
Bruttoinvesteringer	-2,0	-0,6	0,6	2,0	1,6	1,2
Eksport	-0,4	0,2	0,1	1,4	0,4	0,2
Import	-1,6	0,0	0,7	2,1	1,1	0,8
Lønnskostnader	0,0	0,1	0,0	1,0	1,4	2,7

¹ Unntatt årene 1991, 1992, 1993, 1994 1999, 2000 og 2001 for foreløpig regnskap 1. Unntatt årene 1972, 1991, 1992, 1993, 1999 og 2000 for foreløpig regnskap 2. Unntatt årene 1991, 1992 og 1999 for foreløpig regnskap 3.

² Størrelsen "privat konsum" er benyttet for sammenlignbare tall før hovedrevisjonen og størrelsen "konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner" for sammenlignbare tall i perioden etter hovedrevisjonen.

justert 17 av 28 ganger. I gjennomsnitt ble to første foreløpige anslagene for volumutviklingen i BNP i revidert opp med 0,5 prosent poeng i endelig regnskap, mens oppjusteringen i forhold til den tredje og siste versjonen med foreløpige tall var på 0,2 prosentpoeng.

Gjennomsnittlig revisjonen for regnskapsårene 1988-2002 viser for BNP og for noen av de underliggende etterspørselskomponentene omvendt fortegn av tilsvarende gjennomsnitt for regnskapsårene 1972-2002 sett under ett. Dette skyldes avvikende observasjoner for årene 1988 og 1989. Det første anslaget for BNP Fastlands-Norge ble, jamfør tabell 4.1, for årene 1988-2002 sett under ett i gjennomsnitt justert ned med 0,3 prosent i endelig regnskap, mens den gjennomsnittlige nedjusteringen var på 0,1 prosentpoeng i forhold til den andre og tredje regnskapsversjonen. Tilsvarende ble det første anslaget for BNP i gjennomsnitt justert opp med 0,2 prosentpoeng i endelig regnskap, mens det andre og tredje anslaget ble nedjustert med henholdsvis 0,1 og 0,2 prosentpoeng. Ser vi bort fra regnskapsårene 1988-1990, og i stedet konsentrerer oss om de endelige regnskapsårene publisert i perioden mellom hovedrevisjonen og tallrevisjonen, finner vi at det første anslaget for BNP Fastlands-Norge i

gjennomsnitt ble oppjustert med 0,3 prosentpoeng i endelig regnskap, mens oppjusteringen i forhold til den andre og tredje regnskapsversjonen var på beskjedene 0,1 prosentpoeng.

Året 1988 er det eneste året i perioden 1972-2002 det er publisert negativ volumvekst i BNP i et endelig regnskap. 1988 var da også det året man bommet kraftigst på volum- og verdiveksten i BNP i den første versjonen med foreløpige tall. Utviklingen ble gradvis nedjustert for hver regnskapsversjon frem til endelig regnskap. Også 1987 peker seg ut med store revisjoner; sammenligner man revisjoner fra den ene regnskapsversjonen til den neste, er revisjonen i volumveksten i BNP fra den andre til den tredje foreløpige versjonen for 1987 den klart største i den perioden vi ser på. Revisjonene i 1987 og 1988 kan i stor grad forklares med skifte av basisår for disse regnskapsårene. Store relative prisendringer i perioden, i hovedsak forklart ved store endringer i oljepriser, førte til at endringer i vektgrunnlaget ga store utslag. Man klarte dessuten ikke å fange opp den sterke konsumveksten i denne tidsperioden tidlig nok. Reviderte tall for 1987 (foreløpig 3) er kommentert i Statistisk sentralbyrå (1989), mens endelige tall for 1988 og den tredje versjonen med foreløpige tall for 1989, og revisjoner

Tabell 4.3. Gjennomsnittlig revisjon i prosentvis volum- og verdiutvikling i BNP i forhold til forrige publisering

	Foreløpig 2		Foreløpig 3		Endelig	
	Volum	Verdi	Volum	Verdi	Volum	Verdi
Regnskapsårene 1972-2002, sett under ett	0,0	0,1	0,3	0,0	0,2	0,2
Årene før hovedrevisjonen, sett under ett	-0,1	0,1	0,4	0,0	0,2	0,2
Herav årene 1972-1987	0,0	0,1	0,7	0,2	0,2	0,3
Herav årene 1988-90	-0,2	-0,1	-0,4	-0,4	-0,2	-0,1
Regnskapsår publisert i perioden mellom hovedrevisjonen og tallrevisjonen, sett under ett	0,1	0,3	0,1	0,1	0,3	0,1
Etter tallrevisjonen						
2000	*	*	*	*	0,4	0,3
2001	*	*	0,5	0,8	0,8	0,0
2002	0,0	-0,7	0,4	0,1	-0,3	-0,2
2003	0,1	-0,4	0,0	0,1		

til tidligere publiserte tall er kommentert i Statistisk sentralbyrå (1991).

Revisjonene i anslagene for verdiutvikling er i hovedsak noe mindre enn revisjonene i volumvekstrater.

Analysen viser at det i hovedsak «nytter» å revidere; i gjennomsnitt kommer man nærmere de endelige regnskapstallene for hver enkelt foreløpige regnskapsversjon, selv om bildet for enkelte år og enkelte størrelser kan avvike noe fra dette. For årene 1972-2002 sett under ett var revisjonene størst fra den andre til den tredje regnskapsversjonen, med en gjennomsnittlig oppjustering i volumveksten i BNP på 0,3 prosent fra foreløpig regnskap 2 til foreløpig regnskap 3. Fra den første til den andre regnskapsversjonen av det for perioden 1972-2002 i gjennomsnitt ingen revisjon i volumutviklingen i BNP i det hele tatt. I verdi var oppjusteringen i BNP størst fra foreløpig regnskap 3 til endelig regnskap. For årene etter hovedrevisjonen er det relativt sett flere årganger der det tredje foreløpige anslaget kommer dårligere ut i forhold til endelig anslag enn foregående regnskap enn i perioden før hovedrevisjonen. Også for regnskapsåret 2002 var anslagene for BNP og de fleste etterspørselskomponentene i de to første foreløpige regnskapene nærmere endelig regnskap enn i den tredje og siste foreløpige versjonen.

Tross skjevheten i estimatene, blir det makroøkonomiske bildet av utviklingen i liten grad endret gjennom revisjonene. Et viktig unntak fra denne hovedregelen er for regnskapsåret 1988, som kommentert ovenfor.

Revisjonene er i gjennomsnitt størst for nasjonalregnskapsstørrelsene bruttoinvesteringer i fast kapital og bruttoinvesteringer. Størrelsen bruttoinvesteringer i fast kapital er også den nasjonalregnskapsstørrelsen med definitivt størst spredning i revisjonene. Av dette kan vi slå fast at det er en høyere usikkerhet i foreløpige tall for bruttoinvesteringer i fast kapital enn for andre etterspørselskomponenter. Størrelsen offentlig

konsum peker seg også ut som en størrelse med relativt sett mer usikkerhet i foreløpig anslag enn i andre makrostørrelser, med høyere gjennomsnittlige revisjoner og større spredning i revisjonene.

Revisjonene i lønnskostnadene er klart mindre enn revisjonene i andre nasjonalregnskapsstørrelser (i verdi) som dekkes av analysen, og skiller seg ut med både små revisjoner i gjennomsnittlige vekstrater og liten spredning i revisjonene. Dette gjelder for alle de foreløpige regnskapsversjonene.

Når det gjelder etterspørselskomponentene i BNP er det først og fremst de foreløpige anslagene for konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner som til en viss grad bidrar til at revisjonene ikke blir større. Spredningen i revisjonene, målt ved gjennomsnittlig tallverdiavvik eller standardavvik, i konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner er noe mindre enn for de andre etterspørselskomponentene og ligger på linje med, eller noe underkant av spredningen i BNP. Tendensen i økonomien vist ved foreløpige regnskapstall følger imidlertid relativt godt tendensen i de endelige tallene, noe som også går frem av figurene i vedlegget. Ikke en eneste gang har man fra 1972 frem til i dag bommet på *fortegnet* på utviklingen i forhold til i endelige regnskap, heller ikke i de årene volumutviklingen har vært negativ.

I årene 1988 og 1989 bommet man riktignok på styrken i nedgangen i konsumet. Men retningen på utviklingen i «privat konsum» klarte man å fange opp. Revisjonene i «privat konsum» i regnskapsårene 1979, 1984 og 1985 skiller seg for øvrig også noe ut og bidrar til å heve gjennomsnittstallene. Det samme gjelder 1987, spesielt hvis vi ser på revisjoner fra en foreløpig versjon til den neste. For de foreløpige versjonene for 1984 og de to første versjonene av 1985 skyldes revisjonene i stor grad at detaljomsetningsindeksen, som er en viktig kilde for beregning av konsum i de foreløpige regnskapene, ikke klarte å fange opp den økte konsumveksten ved inngangen til jappetiden. Revisjonene i 1987 bygger på en tilsvarende for-

klaring; i dette tilfellet overvurderte man i de første versjonene nedgangen i det private konsumet ved skiftet fra konsumvekst i 1986 til nedgang i 1987.

Revisjonene i størrelsene eksport og import er også i gjennomsnitt mindre enn revisjonene i bruttoinvesteringer i fast kapital og offentlig konsum, og for noen av regnskapsversjonene også mindre enn gjennomsnittlig revisjon i BNP. Spredningen i revisjonene i eksport og import er imidlertid relativt stor i forhold til spredningen i revisjonene i BNP og i konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner. For eksporttallene er det interessant å merke seg at revisjonen av vekstratene fra foreløpig regnskap 1 til foreløpig regnskap 2 for perioden 1972-2002 i gjennomsnitt har ført til *større avstand* til endelig resultater i den andre versjonen enn i den første. Tilsvarende har det andre anslaget for import vært nærmere endelig regnskap enn anslag i den siste foreløpige versjonen. Størrelsen import er den størrelsen i foreløpig regnskap man flest ganger har bommet på fortegnet i volumutviklingen i forhold til endelig regnskap; dette var for regnskapsårene 1979, 1983 og 1989 i den første regnskapsversjonen og i for året 1983 i den andre regnskapsversjonen. Summa summarum kan det virke som om revisjonene for eksport og import kan virke mer tilfeldige og mindre systematiske enn revisjonene i, for eksempel, husholdningenes konsum.

Det er ofte store forskjeller mellom revisjonene i henholdsvis bruttoinvesteringer og i delaggregatet bruttoinvesteringer i fast kapital, noe som kommer til uttrykk både ved å se på gjennomsnittstall og ved å studere tall for de enkelte regnskapsår. Størrelsen på lageret/statistiske avvik har altså stor betydning for revisjoner i bruttoinvesteringer.

Inndeling av analyseperioden i delperioder viser at revisjonene i årene 1972-1987 gjennomgående var høyere enn i perioden mellom hovedrevisjonen og tallrevisjonen. Perioden 1988-1990 ga atypiske resultater, som omtalt over. 2002 er det eneste året etter tallrevisjonen at vi har et fullt sett med foreløpige og endelige tall som kan sammenlignes. Resultater av revisjoner for ett enkelt regnskapsår er selvsagt ikke nok til å si noe om tendenser etter tallrevisjonen. Hvis man i stedet ser på revisjoner i forhold til forrige versjon, kan man vise frem noen flere revisjonsresultater for regnskapsår som er publisert etter tallrevisjonen. Gjennomsnittlig revisjon i prosentvis volum- og verditvilling i BNP i forhold til forrige publisering er gjengitt i tabell 4.3. Tabell 4.3 viser at oppjusteringen i volum fra siste foreløpig regnskap til endelig regnskap for regnskapsårene 2000 og 2001 var noe større enn gjennomsnittet for perioden 1972-2002 sett under ett og også større enn i perioden mellom hovedrevisjonen og tallrevisjonen, mens de foreløpige resultatene i den tredje versjonen av 2002 altså ble nedjustert i det endelige regnskapet. For 2003 har det, så langt, vært neglisjerbare revisjoner i volumveksten i BNP.

5. Revisjoner i norske nasjonalregnskapstall sammenlignet med revisjoner i andre land

En analyse av revisjoner i det svenske nasjonalregnskapet ble gjennomført i 2002 (*Öller og Hansson, 2002*). Analysen ser på revisjoner i BNP og makrokomponentene på etterspørselssiden for årene 1980-1998. Som i vår analyse defineres en revisjon som forskjellen mellom endelige og foreløpig vekstrater. Evensen (2004), avsnitt 4.5.2 gir en oppsummering av denne studien.

Öller og Hansson inkluderer også en sammenligning av revisjoner i årsvekstratene i BNP i faste priser i perioden 1980-1998 i en rekke viktige OECD land.

Sammenligningen er foretatt mellom revisjoner i foreløpige tall for et gitt år publisert i løpet av det første vårhalvåret noen måneder etter årets utløp og endelig regnskap. Tidspunktene for publiseringer og/eller versjonene som er brukt for foreløpig regnskap varierer en del mellom landene, og over den perioden som sammenligningen dekker. For noen land er tallene publisert så tidlig som i februar, mens for andre land så sent som i mai eller juni. Ved sammenligningen av landene er det viktig å minne om at det er stor forskjell på hvor mye korttidsstatistikk som er tilgjengelig i henholdsvis februar og i april-juni, jamfør omtale av publiseringssyklus og årsaker til revisjoner i avsnitt 2. Tidspunkt for publisering av endelig regnskap varierer også noe mellom land, og over den perioden som sammenligningen dekker, og kan være publisert i løpet av det andre til det tredje året etter regnskapsårets utløp. Det står at man ikke har benyttet senere versjoner enn tall publisert i år $t+3$ da man har ønsket å holde virkningen av hovedrevisjoner etc. utenfor.

Resultatene av den internasjonale sammenligningen i den svenske analysen er gjengitt i tabell 5.1. Tallstørrelsene for Norge i den opprinnelige tabellen i *Öller og Hansson* er i denne tabellen erstattet med tall fra vår analyse som viser revisjoner i de første foreløpige tallene (foreløpig 1) i forhold til endelige tall. Vi har også regnet ut gjennomsnittet og gjennomsnittlig tallverdiavvik for de landene som er med i analysen, eksklusive Norge.

Ved sammenligning av revisjoner mellom land er det igjen viktig å minne om at små revisjoner i seg selv ikke nødvendigvis betyr at kvaliteten er bedre, det gir kun informasjon om treffsikkerheten i de foreløpige tallene i forhold til de endelige tallene. Store revisjoner kan for eksempel være et tegn på at statistikere har arbeidet grundig for å finne og rette opp feil i dataene, mens det motsatte kan være tilfelle ved små revisjoner.

Ved tolkning av resultatene bør man også ha i mente at de statistiske målene som oppsummerer revisjonene og danner grunnlag for sammenligningene mellom landene er relativt påvirkelige av ekstremobservasjoner. Dette betyr at valget av tidsperioden som måles kan ha

Tabell 5.1. Revisjoner i årlig prosentvis volumvekst i BNP i ulike land 1980-1998. Revisjon = differanse mellom endelige og foreløpige (t+1) tall

	AUS	CAN	DEN	FIN	FRA	GER	NL	NZ	SWE	UK	USA	Gj.sn. alle ekskl. NOR	m(ABS) alle ekskl. NOR	NOR
For alle årene sett under ett														
Gjennomsnitt	-0,4	0,0	-0,2	-0,4	-0,1	0,0	-0,4	0,0	-0,4	-0,3	-0,1	-0,2	0,2	-0,2
Median	-0,5	0,0	-0,1	-0,4	-0,2	-0,1	-0,5	-0,1	-0,3	-0,3	-0,2	-0,2	0,2	-0,4
Gj.sn. tallverdiavvik; m(ABS)	0,6	0,3	0,6	0,6	0,3	0,5	0,5	0,6	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,8
Standardavvik	0,6	0,4	0,7	0,6	0,4	0,6	0,5	0,7	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,9
For 1980-årene sett under ett														
Gjennomsnitt 80	-0,4	-0,1	-0,2	-0,5	-0,4	0,0	-0,4	-0,1	-0,3	-0,3	-0,2	-0,3	0,3	-0,2
m(ABS)80	0,7	0,3	0,6	0,7	0,4	0,4	0,6	0,5	0,4	0,6	0,5	0,5	0,5	1,0
Standardavvik 80	0,7	0,3	0,7	0,7	0,3	0,5	0,6	0,5	0,4	0,7	0,5	0,5	0,5	1,1
For årene 1990-1998														
Gjennomsnitt 90	-0,3	0,2	-0,1	-0,3	0,2	0,0	-0,4	0,0	-0,4	-0,2	-0,1	-0,1	0,2	-0,3
m(ABS)90	0,6	0,4	0,5	0,5	0,3	0,7	0,4	0,7	0,4	0,2	0,4	0,5	0,5	0,5
Standardavvik 90	0,6	0,5	0,7	0,6	0,2	0,8	0,2	0,8	0,4	0,2	0,5	0,5	0,5	0,5

relativt stor innvirkning på de statistiske målene som nyttes som sammenligningsgrunnlag mellom landene.

Tabell 5.1 viser at skjevheten i revisjonene i foreløpig regnskap 1 i perioden 1988-1998 sett under ett i det norske nasjonalregnskapet er på linje med gjennomsnittet for andre land. Gjennomsnittlig tallverdiavvik m(ABS) og spredning i revisjonene er imidlertid høyere i det norske nasjonalregnskapet enn for gjennomsnittet av de andre landene som analysen dekker.

Den internasjonale analysen viser at det generelt er underestimeringsskjevheter i foreløpige tall; dvs. BNP blir generelt revidert opp i endelige tall i forhold til foreløpige tall.

Loven med store tall virker også ved sammenligningen av land; store land (i denne sammenheng rangert etter størrelsen på BNP) har gjennomgående mindre revisjoner enn mindre land. Unntakene er Tyskland, som har større revisjoner, og Sverige, som har mindre revisjoner, enn størrelsen på landet skulle tilsi. Canada har minst revisjoner av de landene som studeres. Analysen gir en klar todeling av landene mhp revisjoner: Canada, Frankrike, Sverige og USA har liten skjevhet og spredning i revisjonene i forhold til de andre landene.

Har revisjonene blitt mindre over tid? I analysen deles perioden i to; 1980-årene og årene 1990-1998, for å studere om revisjonene er større eller mindre i den andre perioden enn i den første. Tallmaterialet gir ingen klar konklusjon; i gjennomsnitt for landene er skjevheten målt ved gjennomsnittlig revisjon noe mindre i nittiårene enn i åttiårene, men gjennomsnittlig tallverdi og spredningen i revisjonene er den samme. For Norges del er konklusjonen at revisjonene i tallverdi har blitt klart mindre. For delperioden 1990-1998 er det heller ingen forskjell mellom gjennomsnittlig bom og spredningen i revisjonene som gjøres i det norske regnskapet og gjennomsnittet for de andre landene som er med i analysen.

Referanser

Evensen, Trude Nygård (2004a): *Kvalitetsarbeid knyttet til kvartalsvis nasjonalregnskap (KNR). Rapport fra prosjektgruppen*, Notater 2004/42, Statistisk sentralbyrå.

Evensen, Trude Nygård (2004b): *Revisjoner i årlige nasjonalregnskapstall*, kommer i serie Notater, Statistisk sentralbyrå.

Fløttum, Erling (1989): *Basisår i nasjonalregnskapet*, *Økonomiske analyser* 3/1989, Statistisk sentralbyrå.

Mæhle, Nils Øyvind (1990): *Kvaliteten på foreløpig nasjonalregnskapsstatistikk*, *Økonomiske analyser* 7/1990, Statistisk sentralbyrå.

Statistisk sentralbyrå (1989): *Reviderte nasjonalregnskapstall for 1986 og 1987*, *Økonomiske analyser* 2/1989, Statistisk sentralbyrå.

Statistisk sentralbyrå (1990): *Revidert nasjonalregnskapsstatistikk for 1987 og 1988*, *Økonomiske analyser* 3/1990, Statistisk sentralbyrå.

Statistisk sentralbyrå (1991): *Revidert nasjonalregnskapsstatistikk for 1988 og 1989*, *Økonomiske analyser* 3/1991, Statistisk sentralbyrå.

Statistisk sentralbyrå (2003): *Nasjonalregnskapsstatistikk 1995 - 2002. Produksjon, anvendelse og sysselsetting*. NOS D 257.

Todsen, Steinar (1999): *Kvartalsvis nasjonalregnskap - dokumentasjon av beregningsopplegget*, Rapporter 99/25, Statistisk sentralbyrå.

Öller, Lars-Erik och Hansson, Karl-Gustav (2002): *Revisions of Swedish National Accounts 1980-1998 and an International Comparison*. Utveckling och förbättring av den ekonomiska statistiken, Bilaga 4-9 till slutbetänkande från den ekonomiska statistiken, SOU 2002:118.

Vedlegg

Tabell V1. BNP Fastlands-Norge. Publisert årlig volum- og verdiendring på ulike publiseringstidspunkt fra og med 1988. Prosent

	Volumendring				Verdiendring			
	Foreløpig 1	Foreløpig 2	Foreløpig 3	Endelig	Foreløpig 1	Foreløpig 2	Foreløpig 3	Endelig
1988	0,4	-0,1	-1,0	-1,7	7,3	7,0	5,3	5,4
1989	-0,9	-1,2	-2,5	-2,2	3,0	2,7	1,6	1,2
1990	1,2	0,7	1,1	1,1	3,4	3,0	3,8	3,7
1991	0,2	-0,3	-0,6	*	3,3	3,1	3,0	*
1992	1,3	2,0	2,1	*	3,1	3,6	3,7	*
1993	2,2	1,9	1,7	2,8	3,7	3,5	4,0	4,7
1994	3,9	4,8	4,3	4,1	6,2	6,7	6,7	5,9
1995	3,3	2,7	3,1	2,9	6,7	7,0	7,8	7,3
1996	3,2	3,7	4,1	3,8	5,2	5,2	5,7	5,4
1997	3,9	3,8	4,4	4,2	7,3	6,7	7,2	7,3
1998	2,9	3,3	3,3	3,6	7,2	7,6	7,3	7,7
1999	0,8	0,8	1,0	2,7	3,5	3,7	3,7	5,5
2000	1,8	1,8	1,9	2,5	5,5	5,6	6,4	6,4
2001	1,0	1,2	1,7	2,1	5,0	4,6	5,5	6,0
2002	1,3	1,3	1,7	1,4	3,7	3,8	4,0	3,9
2003	0,7	0,6	0,7		2,8	2,7	2,8	

* Den angitte versjonen for det gitte regnskapsåret ble ikke utarbeidet/publisert.

¹ For regnskapsåret 1998 ble det ikke utarbeidet et endelig regnskap etter ordinær beregningspraksis, men ny (fjerde) foreløpig versjon basert på KNR. I analysen er denne versjonen benyttet som endelig regnskap.

Tabell V1. viser prosentvis volum- og verdiendring for BNP Fastlands-Norge publisert på ulike tidspunkt, fra 1988 og frem til de sist publiserte årstallene. De markerte linjene stipulerer bruddene i forbindelse med henholdsvis hovedrevisjonen og tallrevisjonen, der tallstørrelser på ulik side av skillelinjene ikke er sam-

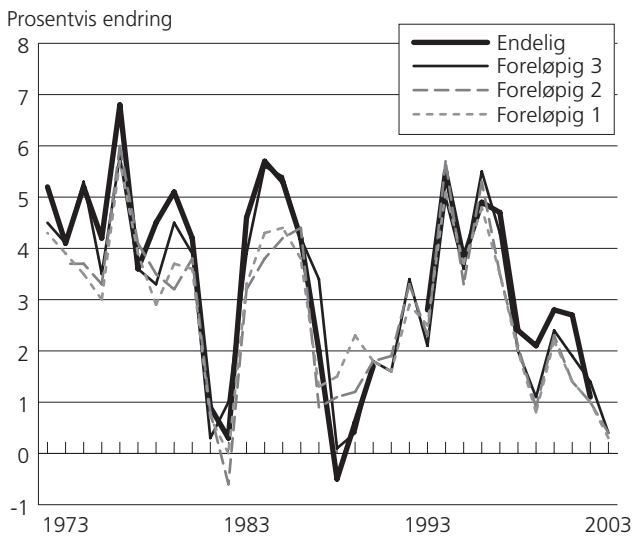
menlignbare. Fra tabell V1 kan man avlede tabeller som viser revisjoner i forhold til endelig regnskap, eller revisjon i forhold til foregående regnskapsversjon, etc. Tabell V2 viser sammenlignbare revisjoner i publisert volum- og verdivekst i BNP Fastlands-Norge i forhold til endelig regnskap.

Tabell V2. BNP Fastlands-Norge. Revisjoner i prosentvis vekst forhold til endelig regnskap. Angitt foreløpig versjon - endelig regnskap

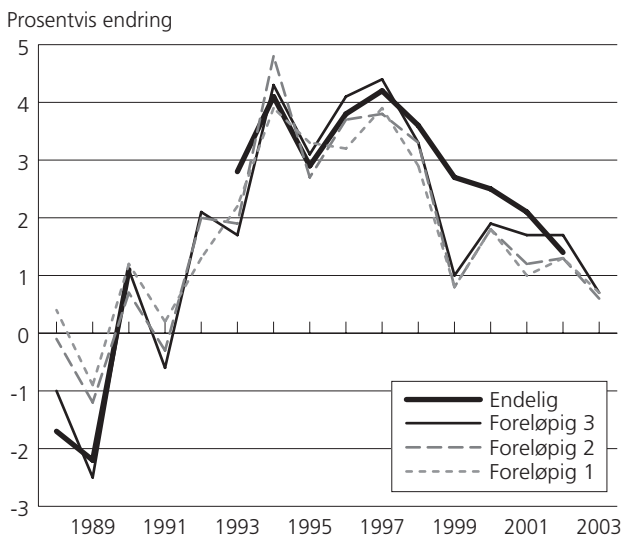
	Volumendring			Verdiendring		
	Foreløpig 1	Foreløpig 2	Foreløpig 3	Foreløpig 1	Foreløpig 2	Foreløpig 3
1988	2,1	1,6	0,7	1,9	1,6	-0,1
1989	1,3	1,0	-0,3	1,7	1,5	0,3
1990	0,1	-0,4	0,0	-0,2	-0,7	0,1
1991	*	*	*	*	*	*
1992	*	*	*	*	*	*
1993	*	*	-1,1	*	*	-0,7
1994	*	0,7	0,2	*	0,8	0,8
1995	0,4	-0,2	0,2	-0,6	-0,3	0,5
1996	-0,6	-0,1	0,3	-0,2	-0,3	0,3
1997	-0,3	-0,4	0,2	0,0	-0,6	0,0
1998	-0,7	-0,3	-0,3	-0,5	-0,1	-0,4
1999	*	*	*	*	*	*
2000	*	*	-0,6	*	*	0,0
2001	*	-0,9	-0,4	*	-1,4	-0,4
2002	-0,1	-0,1	0,3	-0,2	-0,1	0,1

* Sammenlignbare regnskapsversjoner eksisterer ikke.

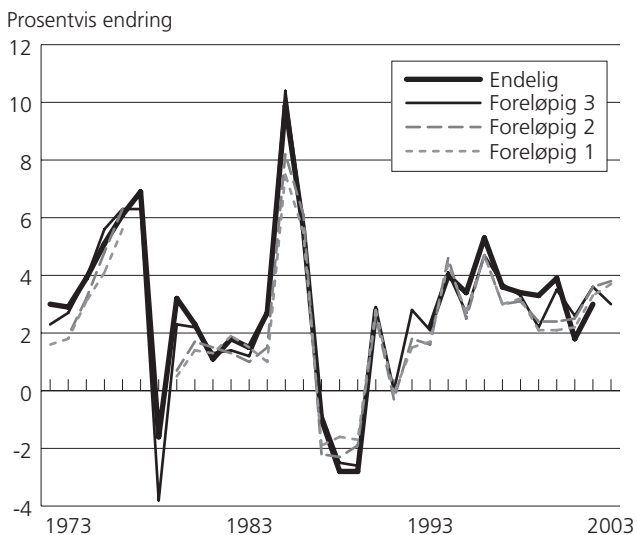
Figur 1. Publisert volumendring på ulike publiseringstidspunkt. BNP

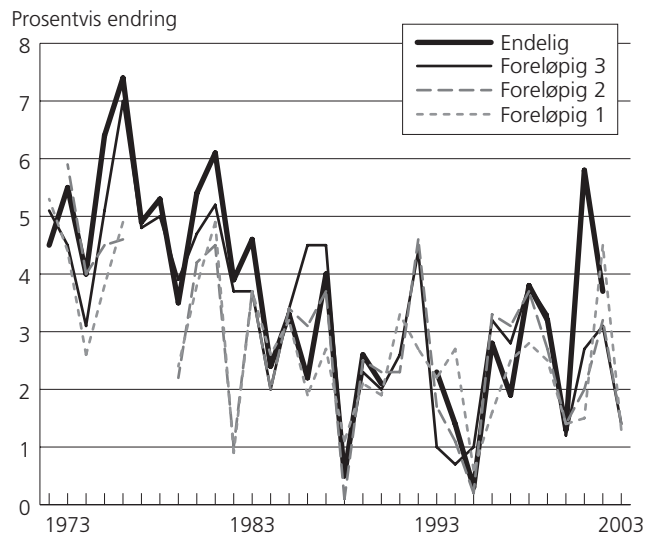
Figur 2. Publisert volumendring på ulike publiseringstidspunkt. BNP Fastlands-Norge

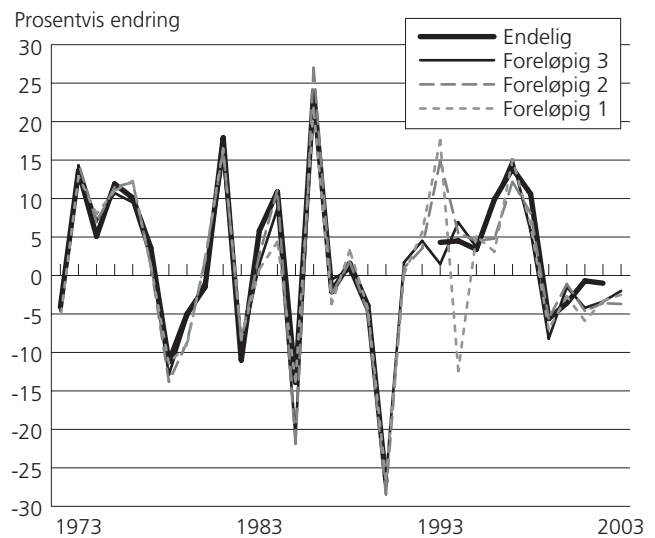
Figur 3. Publisert volumendring på ulike publiseringstidspunkt. Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner

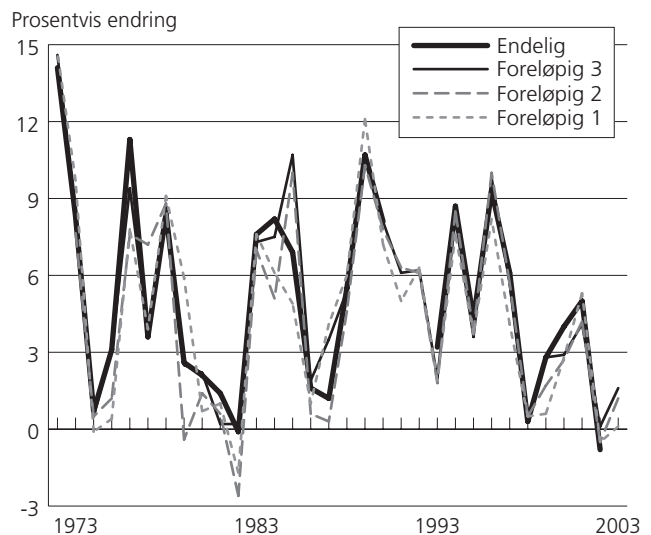
Figur 4. Publisert volumendring på ulike publiseringstidspunkt. Konsum i offentlig forvaltning

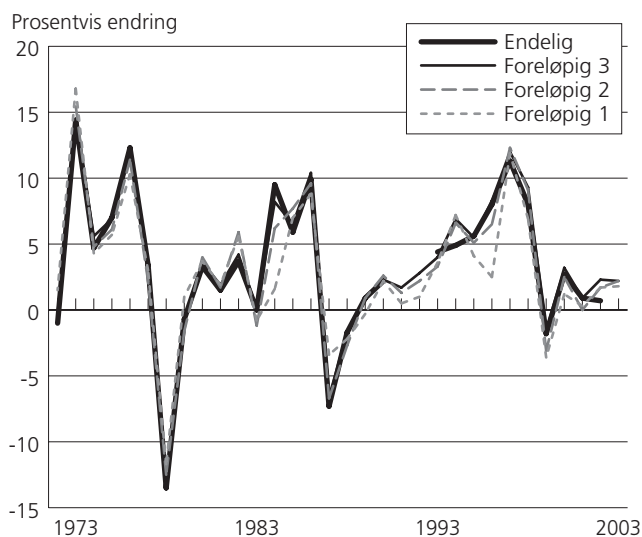
Figur 5. Publisert volumendring på ulike publiseringstidspunkt. Bruttoinvesteringer i fast kapital

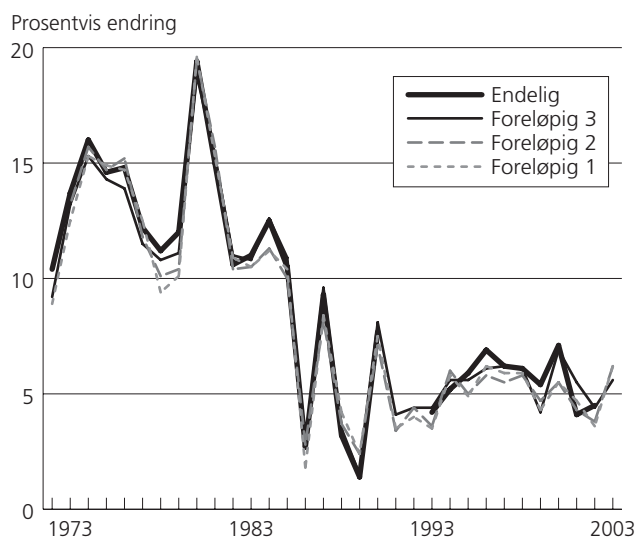
Figur 6. Publisert volumendring på ulike publiseringstidspunkt. Eksport

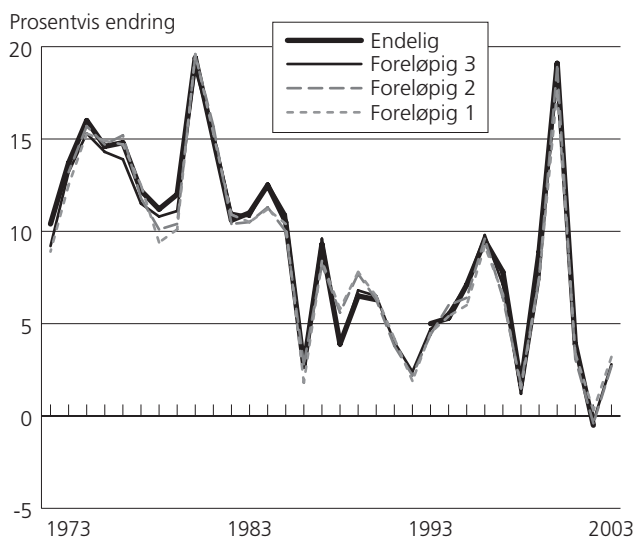
Figur 7. Publisert volumendring på ulike publiseringstidspunkt. Import

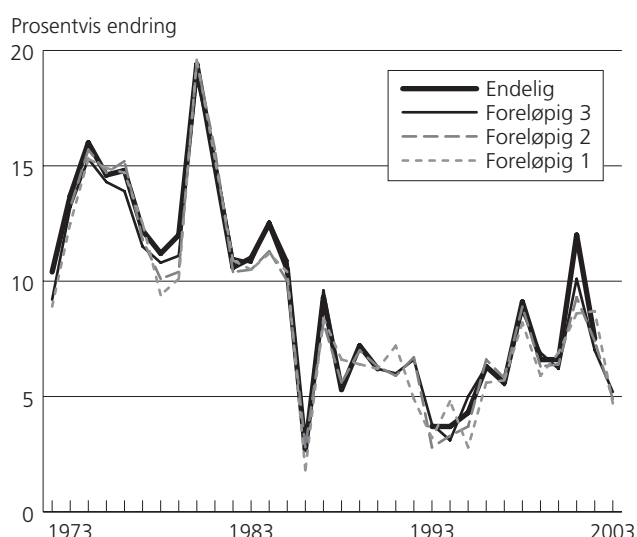
Figur 10. Publisert verdiendring på ulike publiseringstidspunkt. Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner

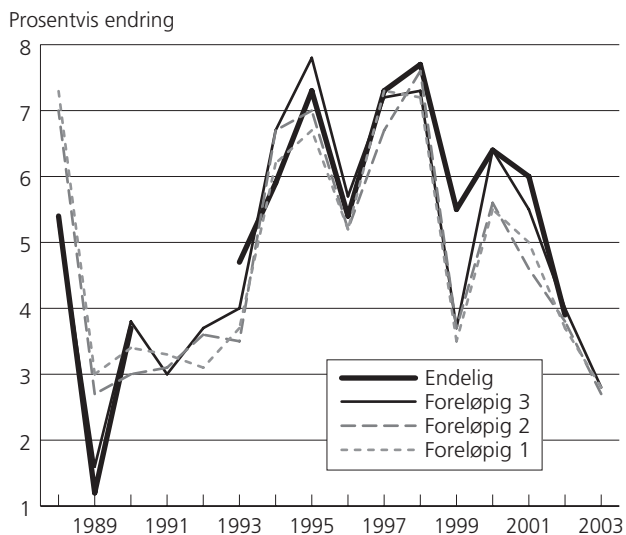
Figur 8. Publisert verdiendring på ulike publiseringstidspunkt. BNP

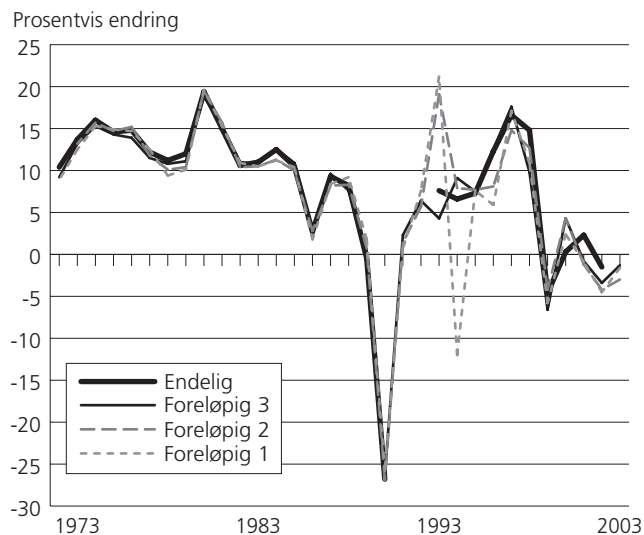
Figur 11. Publisert verdiendring på ulike publiseringstidspunkt. Konsum i offentlig forvaltning

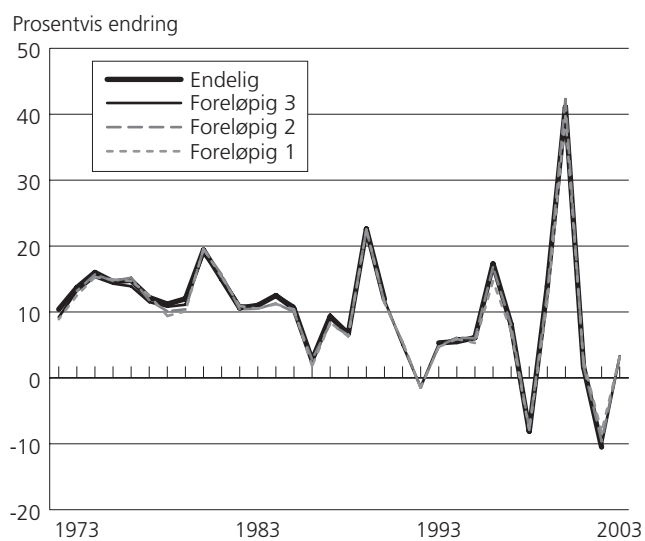

Figur 9. Publisert verdiendring på ulike publiseringstidspunkt. BNP Fastlands-Norge

Figur 12. Publisert verdiendring på ulike publiseringstidspunkt. Bruttoinvesteringer i fast kapital

**Figur 13. Publisert verdiendring på ulike publiseringsstidspunkt.
Eksport****Figur 14. Publisert verdiendring på ulike publiseringsstidspunkt.
Import**